

Welkom in Jeruzalem

Jezus' welkom in Jeruzalem : ik denk dat velen van ons eigenlijk niet goed weten wat ze bij dit verhaal denken en voelen moeten. Het zachtaardige ezeltje waarop, zoals profeten zongen, de Messias de stad binnen rijdt is natuurlijk aandoenlijk , en het enthousiasme van de mensen langs de weg willen we ook wel een moment delen. We kennen evenwel het vervolg van het verhaal, dat om te huilen is. De evangelist doet dan ook wat hij zelden doet, hij laat Jezus huilen : niet om eigen lot, ook niet om de dood van een vriend, zoals bij de gestorven Lazarus, maar om Jeruzalem, de stad die verwoest gaat worden omdat ze Gods ontferming niet heeft herkend, die ook hem niet heeft herkend. Jezus huilt om al die ellende, om alle onbegrip, alle onwil die deze ellende veroorzaakt. Zijn welkom in Jeruzalem wordt zo wel erg tweeslachtig, erg ongemakkelijk.

Ik zal zo dadelijk nog op Jezus' welkom in Jeruzalem terugkomen, maar in de geest van onze veertigdagentijd dit jaar wil ik eerst iets vertellen over een ander ongemakkelijk welkom waarvan ik onlangs getuige was. Wij zijn enkele weken geleden met een groepje mensen uit de Dominicus en andere Amsterdamse kerken naar de gevangenis op Schiphol getogen. Daar wachtten momenteel veel vluchtelingen op de uitslag van hun asielaanvraag , een aantal ook op hun uitzetting. We wilden deze mensen een hart onder de riem steken, ze laten weten dat we het niet eens waren met deze manier van opsluiting, ze toch welkom heten in ons land. We zijn om die vreemde gevangenis in dat troosteloze polderland ginds heen getrokken, in de regen en de kou, roepend en zwaaiend, niet met palmtakken maar met onze paraplu's, zingend en biddend zelfs, op hoop van zegen. Ik bewaar van dat welkom, die zondag, het beeld van groepen vluchtelingen die voor onwaarschijnlijk grote gevangenisramen enthousiast naar ons stonden terug te zwaaien... En dat was dat. Heel aandoenlijk soms, heel ongemakkelijk vooral, met veel tweeslachtige gevoelens , aan beide kanten, denk ik. Waarom moet het er zo aan toe moet gaan in Nederland en Europa, in ons beschaafde Westen, waar vaak weinig ontferming heerst, en veel gewapende vrede. Waarom veelal goedwillende vreemdelingen welkom heten met al die angst en achterdocht? Kan het niet anders ? Stel u gerust, ik ken de problemen en ben minder naïef dan het misschien lijkt, maar juist als Christenen moeten we oproepen tot een ander beleid, gebaren stellen, risico's durven te nemen, en wegen gaan van vrede en ontferming : op de golflengte van het 'Wir schaffen das' van Angela Merkel, en van de huidige paus die niet anders doet. Deze Franciscus mogen we een Godsgeschenk in ongemakkelijke tijden noemen.

In dezelfde geest wil ik graag nog een ander verhaal kwijt dat mij onlangs zeer getroffen heeft. Het is afkomstig van mijn collega hier, ons aller Annewieke Vroom, die het goed vindt dat ik het jullie doorvertel. Zij doceert aan de Vrije Universiteit van Amsterdam, waar ze zich onder meer bezig houdt met de dialoog tussen studenten van verschillende godsdiensten en levensbeschouwingen. Dat gaat natuurlijk niet altijd van een leien dakje en daarom liet ze onlangs een groep studenten - christenen, moslims, en humanisten door elkaar - een spel spelen, een ernstig, ingenieus, spannend spel. Ze moesten samen proberen een aantal problemen op te lossen op een school waar allerlei spanningen heersten tussen verschillende levensbeschouwingen. Tijdens die gespeelde vergadering - dat was het lumineuze idee - moesten de christenen nu eens de rol van moslims spelen, de moslims die van humanisten, en de humanisten die van de christenen. De studenten kregen een hele morgen iemand van die andere levensbeschouwing naast zich om hen te instrueren, om zich te kunnen inleven in wat die ander denkt, in hoe die voelt en verlangt.

Er werd keihard gewerkt en ze kwamen 's middags terug met verhitte hoofden. Toen hun gevraagd werd op te schrijven welke inzichten ze die ochtend met elkaar hadden opgedaan, las een christen voor : 'We zijn eigenlijk precies hetzelfde, leven met dezelfde vragen, angsten, verlangens. Alleen wij zoeken op andere plaatsen'. Een moslima, in doeken gehuld, had geschreven : 'Wij willen dezelfde dingen, en hebben ongeveer dezelfde waarden, alleen zien we er anders uit'. Een humanist vertelde : ' We verschillen niet zoveel, zij denken ook heel kritisch'. In feite zeiden ze na die morgen allemaal hetzelfde : 'Eigenlijk is er weinig verschil tussen ons'. De vergadering die daarna belegd werd, bespaar ik jullie, maar in hun nieuwe rollen verliep alles veel gesmeerder dan gewoonlijk.

Natuurlijk was dit een spel, en natuurlijk hou je je hart vast dat ze morgen in hun oude kramp terugvallen, maar toch : wat een ervaring ! Wij zijn geneigd de verschillen tussen mensen te benadrukken, want verschillen maken het leven interessant. Maar zo nu en dan is het goed terug te gaan naar het begin : naar de moeders van deze wereld. Die geven allemaal aan ieder menskind bij zijn of haar geboorte dezelfde behoefte aan voedsel en veiligheid, hetzelfde verlangen naar vrede en

liefde mee. Die behoeftes en verlangens blijven van de wieg tot het graf onze levens beheersen. Dat is het 'wij zijn eigenlijk precies hetzelfde' van daarnet. Alle verschillen die we daarna als kinderen en volwassenen ervaren en aanleren - talen, culturen, godsdiensten : je zou het de wereld van de vaders kunnen noemen - zijn prachtig maar ze drijven ons ook uiteen. Wat we echter voortdurend vergeten is dat al dat andere, al die culturen en godsdiensten, er nu juist zijn om de wereld van het begin, van de moeder, te verrijken, groter en mooier te maken : meer vrede, meer voedsel, meer veiligheid, meer geluk. Dat is wat die studenten mochten ervaren, omdat ze even over hun onbegrip , hun angst hun onwil waren heengestapt, en de ander mochten zien als in oorsprong en wezen dezelfde als zij. Dat geeft hoop, en vooral mogelijkheden.

We weten niet wat er uit de huidige vluchtelingecrisis zal ontstaan. Waarschijnlijk iets totaal anders dan wij ons nu kunnen voorstellen. Maar we zouden niet angstig moeten zijn, vooral niet voor verandering, niet tot alle prijs willen vasthouden aan allerlei culturele en godsdienstige tradities die, hoe dan ook, ooit zullen voorbijgaan. Het enige blijvende en Goddelijke op dit ondermaanse is de aandacht, het respect, de empathie en als het even kan de liefde voor de andere mens en voor de schepping waarin wij mogen bestaan.. Daarvoor moeten we soms ook vechten, oorlog voeren zelfs. Maar de zachte krachten zullen overwinnen, op het eind, en dus ook nu al. Daar mogen wij als christenen voor opkomen.

Ik ga nu nog even terug naar het verhaal van vandaag, naar Jeruzalem, waar ook angst en onbegrip in vele vormen centraal staan. In feite geldt dat voor het gehele evangelieverhaal. We weten weinig van wat er destijds in Jeruzalem echt gebeurd is rond de dood van Jezus. We kennen de verhalen, de grote lijnen, de fictie eromheen. In al die verhalen is echter, van begin tot einde één ding, één gevoel heel duidelijk : Jezus, zijn persoon, zijn boodschap wordt nauwelijks of niet begrepen. Vreemdeling in Jeruzalem is hij, een vreemdeling die huilt. Daar heeft hij alle reden toe. Niet alleen de leiders van het volk willen hem kwijt, ook zijn leerlingen laten het voortdurend afweten. Judas, de verrader, en Petrus, de lafaard, zijn daarvan de prototypen, maar ook over de andere leerlingen valt eigenlijk weinig positiefs te melden. Op ieder bladzijde van de evangelies horen we opnieuw dat Jezus' woorden niet of verkeerd of maar half begrepen worden door de deze kleingelovigen, deze angsthazen. Als Jezus in doodsangst hun om bijstand vraagt liggen ze te slapen.

Het heeft er alle schijn van dat de evangelisten die hun verhalen pas vele jaren na de dood van Jezus op schrift stellen, nog vol zitten van schuld en schaamte over hun aller gedrag destijds en ze dat aan ons kwijt willen. Zelfs de verrijzenisverhalen waarmee ze heel kort hun evangelies afsluiten zitten nog vol twijfels. Ondertussen wordt de Boodschap van Jezus wel in al haar glorie verkondigd, van de Bergrede tot de Afscheidsrede, maar steeds opnieuw in hevig contrast met het ongeloof en de slappe tot laffe houding van zijn volgelingen destijds. Wat de evangelies ons eigenlijk vertellen is dat die leerlingen, de eerste gemeenten, pas heel laat, heel langzaam zijn gaan inzien wie Jezus was en hoe ze zijn boodschap moesten verstaan. 'Werkelijk, deze was een rechtvaardige', klinkt er op Golgotha na zijn wrede dood. Met die belijdenis - 'Hij had gelijk, niet wij ' - begint zijn verrijzenis. De geest van Jezus is na zijn sterven in zijn leerlingen gevaren, een ommekeer die meer tijd gevraagd moet hebben dan de symbolische drie dagen uit de verhalen. Het wonder van Pasen en Pinksteren is langzaam in hen gegroeid, tegelijk met de gemeentes die in Jeruzalem en elders rond deze Messias ontstonden. Jezus was niet langer de gestorven meester maar leefde voort in hen, zijn leerlingen, zijn gemeente. Zo konden zij, vele jaren na zijn dood, zijn levensverhaal afsluiten, niet met het lijdensverhaal maar met een oosters verrijzenisverhaal, over een leeg graf met engelen, en iedereen destijds begreep wat dat betekende.

Wij staan aan het begin van de lijdensweek. Misschien is het dit jaar een goed idee ons de komende dagen opnieuw af te vragen - ieder persoonlijk, maar ook wij als gemeente - of we genoeg geloofsmoed hebben, nu ook weer in de vluchtelingencrisis. En dan niet alleen uitkomen bij de bekende machteloosheid, maar ook bij het besef dat we juist als gelovigen, als volgelingen van Jezus van Nazareth, over onze onzekerheid, onze onwil, ons gebrek aan durf zouden kunnen heenstappen, en even naïef als vastbesloten het evangelie verkondigen, en kiezen voor de zwakke krachten, voor een open huis zonder angst, gastvrijheid zonder wantrouwen. Ondanks alles, die durf hebben, politiek, sociaal, privé. Tegen de keer in desnoods. Verrijzenis is opstaan uit het graf van onbegrip, onwil, ongemak, anders gaan denken, anders gaan leven, en zo het aanschijn van de aarde helpen vernieuwen. Samen met anderen, ook als gemeente, een begin maken. Dat is destijds aan Jezus volgelingen overkomen. En aan velen na hen. Dat is die dag ook overkomen aan die paar studenten aan de VU. Moge zoiets ook aan ons geschieden. Dat zal glans geven aan ons paasfeest volgende week.

Henk Hillenaar